

1. mail toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ümarlaud teemal "Hindamisest muusikaõpetuses", kus kohtusid Eesti Muusikaõpetajate Liidu juhatus, Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna peaspetsialist Signe Granström, Eesti Õpetajate Liidust esimees Margit Timakov, Astrid Sildnik ning Mihkel Kõrbe, Eesti Õpilasesinduste Liidust Andre Sõstar ja Karl Sprenk, Eesti Üliõpilaskondade Liidust Jonne Viinamägi, IRL Noorte juht Sirle Rosenfeldt, Eesti Kooriühingu tegevjuht Kaie Tanner, pedagoogikateadlane Urve Läänemets ja emeriitprofessor, kauaaegne muusikaõpetaja ning dirigent Ene-Juta Üleoja.

Ümarlaud toimus novembrikuise kohtumise jätkuks, mil kerkis esile kunstiainete hindamise problemaatika ning lahendusena pakkus toona välja Eesti Õpilasesinduste Liit võtta kasutusele A/MA hindamissüsteem.

Eesti Muusikaõpetajate Liit ei näe lahendusena hindamissüsteemi muutmist, kuna probleem asetseb sootuks mujal (nagu selgub ka värskest küsitlusest) - probleem seisneb kommunikatsioonis, õpetaja ja õpilase vahelises dialoogis hinde panemisel, hindamiskriteeriumite ebaselguses. Muusika aines on võimalik tagasisidet anda lapse individuaalse panustamise kohta nii suuliselt kirjeldades kui ka ükskõik millisel numbrilisel skaalal. Hindamine peab toetama õpinguid, andes tagasisidet õpilasele ja tema perekonnale püstitatud eesmärkide adekvaatsusest, jõukohasusest ja vastavusest õpilase võimetele. Hindamise eesmärk ei tohi olla selektsioon, pingeridade koostamine ega laste võrdlemine, vaid lapse individuaalse panuse, saavutuse, pingutuse tagasisidestamine.

Selleks, et oleks ülevaade, missugune tagasiside oleks laste meelest adekvaatne ja informatiivne, viis Eesti Muusikaõpetajate Liit läbi hindamisteemalise küsitluse. Küsitlusele oli võimalik vastata interneti teel kui ka kirjalikult paberil. Interneti teel vastas 1254 ja paberkandjal 1882 õpilast, kokku vastas **3136 III kooliastme ja gümnaasiumi õpilast üle Eesti**. Küsitluses uuriti, missugune hindamissüsteem on hetkel koolis kasutusel ning missugust hindamissüsteemi õpilane sooviks näha koolisüsteemis.

Eraldi küsimus oli muusikaaine tagasisidestamise kohta: missugune tagasisidevorm oleks muusikaaines Sinu meelest sobivaim?

41% vastanutest soovis, et muusikaainet hinnatakse 5-pallises süsteemis, laste põhjendused olid järgmised:

- *Ma olen selle süsteemiga harjunud ja see annab minu arust kõige parema tagasiside minu oskuste ja teadmiste kohta.*
- *Mulle meeldib 5-palli süsteem, sest siis saan ma ise aru, kuidas kujunevad mu hinded.*
- *Muusika ainet võiks siiski hinnata, sest on palju õpilasi kellel on just see aine positiivne hinne. Säiliks vähemalt ühes aines hea tunne.*
- *Muusikas ainult ei laulda ega kirjutata noote. Seal õpitakse ka muusikaajalugu, mis võrdubki sellega, et kontrolltööd saab hinnata 5-palli süsteemis.*
- *Удобнее оценить свои способности и поставить себе цель.*
- *Потому что я могу узнать более точный результат. И благодаря таким несложным предметам как музыка, рисование и т.д. мой средний балл выше.*

26% soovis 10-pallist süsteemi (kus on hinded 5+, 5, 5-, 4+, 4, 4-, 3+, 3, 3-, 2 või 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1). Põhjendused selle süsteemi kasuks olid järgmised:

- *10-palli süsteem oleks õpilastele lihtsam, kuna siis on võimalus nt hinnet '5' saada kolm erinevat võimalust. Samas annab see ka õpilasele teada, kas oskab ta antud ainet täielikult, või midagi on puudu (nt 5+ ja*

5-).

- Arvan, et 10-palli süsteem (5+, 5, 5-, 4+, 4, 4-, 3+, 3, 3-, 2) on laialdasema valikuga ja annab võimaluse õpilast rohkem õiglaselt hinnata.

17% soovis kujundavat hindamist koos hindega 5- või 10- palli süsteemis (kujundava hindamise all mõeldi hinnangute andmist lisaks hindele). Põhjendused olid järgmised:

- Usun, et hinded motiveerivad, kuid kujundlik hindamine selgitab õpilasele rohkem asju ja paneb õpilast vigade üle järele mõtlema ja neid parandama.
- Kujundav hindamine pole nii range. Samas annab võimalust enda teadmisi kontrolli all hoida. Õpetaja ja õpilase vahel tekib dialoog, õpilasel on võimalus mängida suuremat rolli hindamises.

15% vastanutest soovis arvestatud/mittearvestatud süsteemi, põhjendades järgmiselt:

- Arvestatud/Mittearvestatud süsteem on kõige parem, sest laulmise hindamine on väga ebaaus. Paremad ja julgemad lauljad saavad paari veaga viie, ülejäänud õpilased saavad paari veaga nelja/kolme. Ma usun, et see teeb paljudele haiget ja tekitab viha.
- See on minu arust sellepärast parem, kuna hinded tekitavad paljudele inimestele segadust ja tõstavad meeletult pinget! Kui on MR ja AR siis on ju poole lihtsam ja, mis ei tekitata paljudele õpilastele peavalu.
- Kõik ei oska hästi laulda, ja seega oleks parem kui oleks arvestatud või mitte.

1% soovis midagi muud, kui valikus antud oli. Enamasti sooviti hinnete asemel saada tähti (ABC-süsteemi).

Küsimusele, mida hinnatakse Sinu muusikatunnis, vastasid enamuses: muusika kuulamist ja muusikaajalugu, muusikalist kirjaoskust, laulmist, aktiivsust tunnis ning kontsertide külastust. Vähem toodi välja: muusikalist liikumist, pillimängu ja omaloomingut, mis on põhjendatav sellega, et küsitletute kooliastmes on neid tegevusi õppekava kohaselt ka vähem.

Vastanute seas oli 16% muusikakooli haridusega ja 84% ilma muusika lisahariduseta lapsi.

Küsitlusest selgus, et põhjus, miks osad lapsed soovivad A/MA tagasisidesüsteemi, on seotud laulmise hindamisel tehtud saatusliku veaga - hinnet pole kas piisaval määral põhjendatud või on hinnatud lapse intoneerimist (viisipidamisoskust) laulu asemel. See on tekitanud ebaõiglaselt saadud tagasiside tunde, mis on täiesti õigustatud. Tänapäevases muusikaaines ei hinnata lapse intoneerimist muusikatunnis, vaid laulu esitamisjulgest, laulusõnade meeldejäämist - nii nagu kirjanduse tunnis luuletuse lugemist. Paljud muusikaõpetajad aga oskavad valida õige helistiku ning lähtuda laulu küsimisel lapse hääle eripärast ja vokaalsetest võimetest ning laulmine õnnestub praktiliselt kõikidel õpilastel.

Küsitlusest selgus ka see, miks lapsed ei soovi A/MA hindamissüsteemi, põhjendades järgmiselt:

- Siiski, eelistaksin ma pigem neid hindamissüsteeme (5- ja 10-palliseid hindamissüsteeme - J.F.) arvestatud/mittearvestatud süsteemile. Viimase juures ei saa õpilane aru oma tegelikest tugevatest ja nõrkadest külgedest, kui terve tunnistus on täis ainult A tähti. Samuti on selline süsteem ebaaus - õpilane, kes tõesti pingutab, teeb korralikult koduseid ülesandeid (jne) saab hindeks A, samal ajal, kui õpilane, keda tegelikult ei huvita, aga kuna ta sooritas mingisuguse töö, saab samuti A. Kus on loogika? Ma ei kujuta ette miks arvatakse, et muusikat, kehalist kasvatust, kunsti ja käsitööd ei tohiks hinnata 5-palli (või siis 10-palli) süsteemis. Mitte ükski muusikaõpetaja ei pane hinnet õpilase viisipidamise järgi, vaid ikka selle järgi, kes teeb tundides kaasa ja kes tõesti pingutab.
- Arvestatud/Mittearvestatud süsteemi miinus on see, et õpilased, muutuvad veelgi laisemaks, kui nad hetkel on.

Kirjalike tööde puhul on võimelised kõik selle vähemalt 3-peale õppima, aga kui hinne puudub, ei pinguta mitte keegi selleks, et saada suurepärase "arvestatav", vaid pigem aetakse läbi viletsa "arvestatavaga".
- Arvestatud/mittearvestatud hindamise korral tekiks õpilastel ikkagi tahtmine teada, mis hinne tal siis tegelikult ikkagi oli.

Peale küsitluse kokkuvõttega tutvumist ümarlauas, rääkis Ene-Juta Üleoja muusikaõpetuse ning UNESCO pärandisse kuuluva laulupeo omavahelisest seosest, lisades lõpetuseks: "Muusikaõpetus on VÄÄRT, et seda hinnata". Üleoja lõpetas Zoltan Kodaly sõnadega: kui laulab kool, siis laulab ka rahvas.

Pedagoogikateadlane Urve Läänemets nentis: "Meil on üle võetud eri riikide pedagoogiline kogemus, mis on positiivne. Veelgi parem, kui seda analüüsitaks, tõlgendaks ja see jõuaks kõigi õpetajateni". Hindamise kohta ütleb Urve Läänemets: "On ülimalt vajalik hinnata õpilase edasijõudmist sammhaaval. Sammhaaval on ka õppekava koostatud, teemade kaupa, kus üks teema sujuvalt ja loogiliselt järgneb teisele".

Kõik ümarlauda kutsutud olid nõus, et probleemi lahendamiseks pole vaja muuta hindamissüsteemi, vaid seda, kuidas põhjendatakse ning selgitatakse hinnet ja selle kujunemist. Koos leiti, et õpetajatele (sh mitte ainult kunstiainetate õpetajatele, vaid kõikidele) tuleks luua koolitused teemadel, kuidas haarata õpilased hindamisprotsessi ning kuidas tagasisidestada numbrilist hindamist.

Eesti Muusikaõpetajate Liit on koolitustega alustanud, korraldades enne ümarlauda koolituspäeva muusikaõpetajatele kujundavast hindamisest ning dünaamilise ja staatilise minapildiga lastele hinnangute andmise mõjust. Koolitusel osales üle 50 muusikaõpetaja. Lisaks viib läbi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Täiendkoolituskeskus õpetajakoolitusi.

Ümarlauas nenditi, et endiselt kostub vale terminoloogia kasutamist muusikaaine kohta nagu andeaine, oskusaine. Muusikaõpetus uue õppekava kontekstis on kunstiaine ning ei eelda annet ega oskusi rohkem kui matemaatika, keeled või ükskõik milline teine õppeaine. See tagab võimalikkuse hinnata muusikaõpetuses numbrilise skaala järgi, kus ei hinnata tänapäeval ainult laulmist, nagu see tõepoolest kunagi on olnud, vaid erinevaid mõisteid, muusikaajalugu, muusikalist liikumist, kontsertide külastust, pillimängu, muusikalist kirjaoskust, muusika kuulamisoskust(kusjuures neid oskusi tunnis õppides, mitte loomupoolest eeldades).

Haridus- ja Teadusministeeriumist Signe Granström kinnitas, et ministeeriumil ei ole põhjust iga hinna eest hindamissüsteemi muutma hakata, soovides edaspidigi ühtlustada kõigi poolte infovälju.

Kokkuvõttes võib öelda, et ümarlaud oli üksmeelne ning soovis üheskoos edasi tegeleda muusikaaine tagasisidestamise kitsaskohtadega.

(Paralleelselt tehti küsilus ka muusikaõpetajatele, üle Eesti vastas 116 muusikaõpetajat, tuues välja parimad süsteemid I, II, III kooliastme ja gümnaasiumi hindamiseks. Ülevaate mõlema hindamisteemalise küsitluse kohta leiab Eesti Muusikaõpetajate Liidu kodulehelt www.emol.ee).